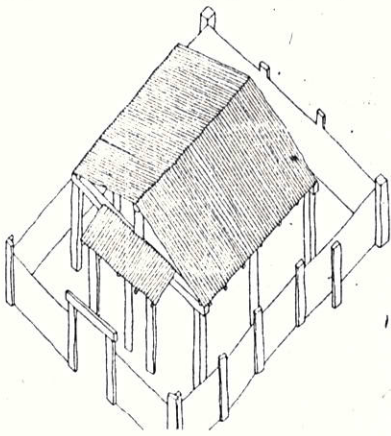

KELTSKÁ SVATYNĚ U MARKVARTIC aneb TARANISOVI obětují vhozením oběti do studně, TEUTATOVI jejím spálením a ESOVI pověšením na strom

Jako třináctiletý chlapec jsem si přečetl v turistickém průvodci o Českém ráji od F. Šaldy, vydaném v Praze roku 1955, že na jih od Markvartic má být v polích obdélkový val, „zbytek tábora Švédů, kteří tu byli z Boleslavy na stráž proti císařské posádce na Veliši“. Tolik strana 79 o památce z třicetileté války. Vzal jsem kolo, nasedl a vyjel, přiznám se, s touhou, co kdybych na tom poli našel třeba kus staré švédské muškety. Popsané místo jsem našel v místě remízku asi 500 m severozápadně od kapličky na rozcestí silnic Hřmenín – Markvartice a Hřmenín – Rakov, kde se dodnes nalézají zčásti již rozorané obdélkové valy o rozměrech stran 180 x 150 x 125 x 90 m. Výška hliněného valu v remízku dosahuje výšky okolo 3,5 m, před ním je znatelný příkop. Zbraň Švédů jsem nenalezl, zato pár omšelých stěpů, které jsem pečlivě umyl a uschoval. O deset let později, za Dubčka, jsem studoval archeologii v Mece archeologů na marburské univerzitě. Při jedné ze seminárních exkurzí jsme navštívili podobné obdélkové valy u vesnice Gerichstetenu, které se navlas podobaly onomu vojenskému ležení Švédů za humny chalupy mojí babičky. S napětím jsem vyhledal pytlík se stěpy a ejhle, byly to zlomky nádob Keltů z 2. – 1. století před naším letopočtem. Pan profesor W. Dehn říkal, že jsme navštívili kultovní místo Keltů, jejich svatyni. Potom uplynuly další tři roky a nastoupil jsem na místo archeologa v libereckém muzeu. Hned první léto jsem sehnal pár studentů, sbalil rýče a milimetrový

papír do služební volhy a hurá do Markvartic. Po prvním kopnutí ovšem následovala parádně studená archeologická sprcha, našli jsme kamennou kouli o průměru asi 25 cm. Sen o svatyni se zdál pohřbený do nejposlednějšího koutku, nežli na vykopávku přišel jeden

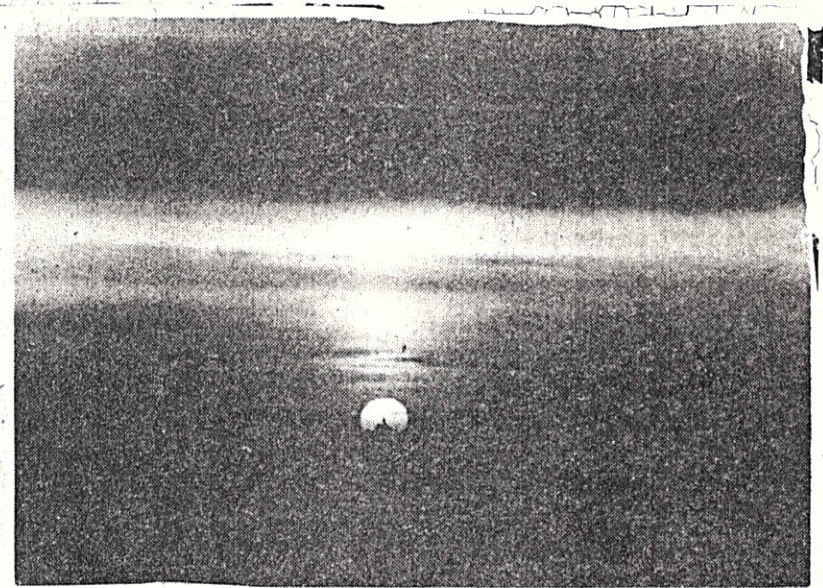
Rekonstrukce keltského chrámu.

markvartický občan. Když uviděl kouli a uslyšel moje smutná slova o náboji do švédského kanónu, mávl rukou a řekl: „Nesmysl, vždyť to je ta koule, která nám schází na druhém sloupku od vrátek, dole musí mít dírkou, jak byla upevněna na železný bodec.“ Podívám se a dole byl skutečně rez a malý otvor. Svítila naděle a kopali jsme dál. Netr-

valo dlouho, našli jsme řadu keltských věcí, bronzové i železné spony, kus skleněného korálu, početnou keramiku, také nůž a zlomek meče. Před svatyní, jejíž podobu přináší obrázek, stála současná vesnice, kde se tavil bronz, hutnilo železo, sprádaly nitě a tkaly oděvy. Místo vymezené valy však bylo posvátné, a právě těmito valy bylo odděleno od ostatního „normálního světa“. V rohu stála dřevěná stavba, snad chrámek, snad shromažďovací budova ke společenským událostem. Dále jsme zjistili podivnou pec, do které bylo vhažováno proso, zbažené slupek, nepochybně jako oběť. Dále tam stála malá ohrada, v níž byl kremácí pohřben 50–60 let starý muž, k jehož spáleným kostem kdosi přidal sponu a snad i publiku z dřevěného štítu. Do areálu svatyně nebo nějakého významného místa komunity Keltů se vcházelo po dřevěném mostě nad zašpičatělým příkopem. Do něho se splavily další předměty, ztracené či zahozené Kelty, mezi nimi i bronzové kolečko s 28 zuby. Přesně tolik dní měl keltský měsíc. A to všechno ze 2. – 1. století před Kristem. Absolutně je vyloučeno, že by Švédové postavili svůj vojenský tábor na místě keltské vesnice, neboť v příkopě byly jenom splavené keltské předměty a nic po Švédech se nenašlo, a to vykopávky proběhly ve více než 30 sondách a 70 vrtech. Kopali jsme až do posledního dne před mým nástupem na vojnu, byla to prostě archeologická pohádka o uskutečněném snu. Ani jsme nestačili zaházet všechny sondy. Příběh o keltské svatyni však ještě neskončil.

Na vojnu mi došlo psaní z veterinárního úřadu v Mimoně s dopisem od mysliveckého sdružení z jedné vsi u Markvartic. Se složenkou na 2600 Kčs za uhynulého srnce, který spadl do vykopávky, zaplněné vodou, a údajně se kvůli mojí nedbalosti utopil. Černé

výzkum přijal jako studentku jičínského gymnázia. Vratme se však k významu studní v areálu obdélkových valů Keltů. Máme totiž k dispozici písemnou zprávu jednoho antického autora, který napsal, že Keltové bohovi Taranisovi obětovali vhozením do

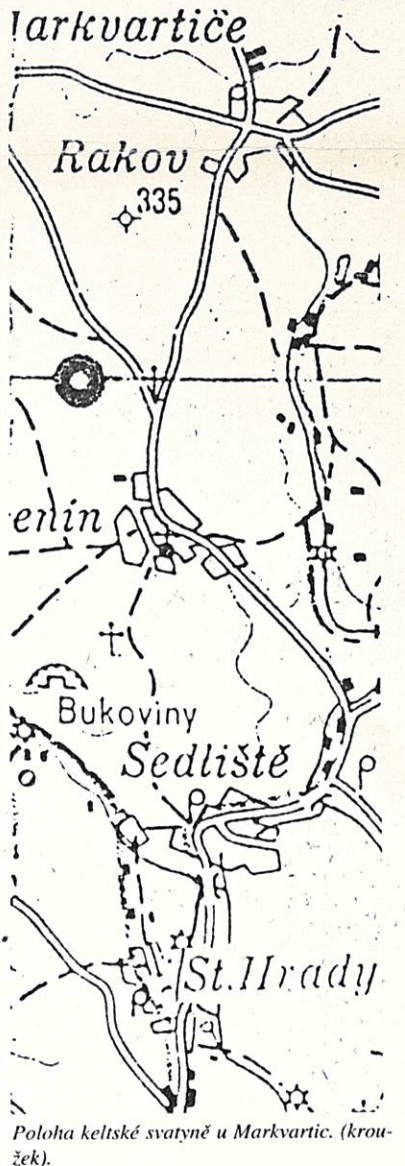
Snímek z vnitřního areálu keltské svatyně U Markvartic v okamžiku východu slunce dne 21. 3. 1984, které vychází nad Veliší.

bílém... Nějak se mi to nezdálo, sonda nebyla zase tak velká a hluboká, aby ji srnec hravě nepřeskočil. Nalistoval jsem Brehmův „Život zvířat“, kde v kapitole o srncích stálo, že srnec v nouzi plave, nicméně však staří a nemocní jedinci výjimečně doslova páchají sebevraždy skokem do úžlabin či ze skal. Vzal jsem pero a napsal oběma institucím, že srnec rád zaplatí, ale mám dojem, že se jednalo o srnce – sebevraha, a ocitoval patřičné stránky zmíněné publikace. Nová složenka již nikdy nepřišla a potvrzení o příčině úmrtí srnce utopením našlo místo v mém archivu.

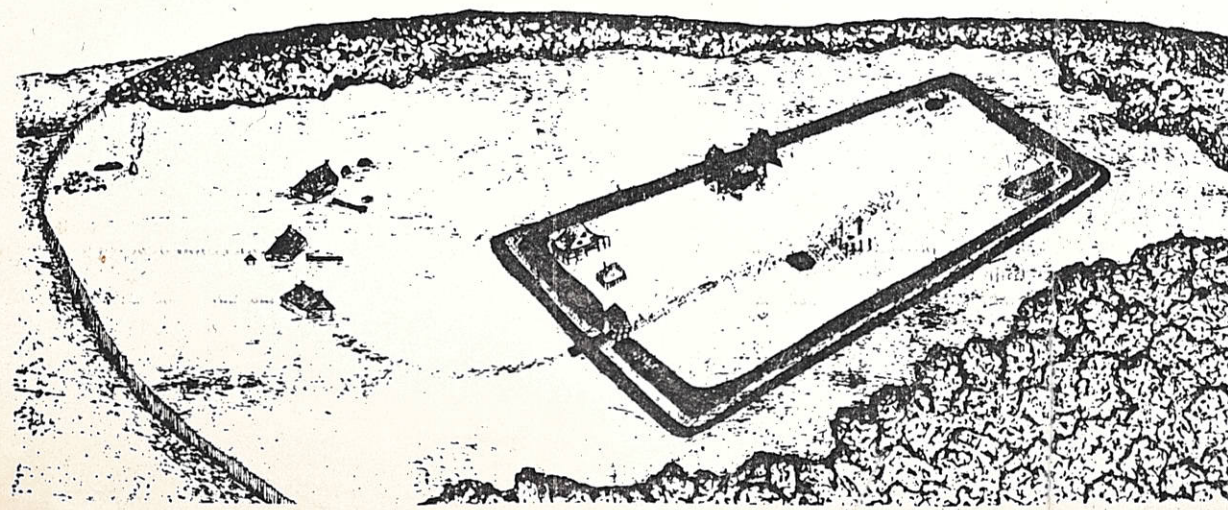
Když již jsme se dostali k útápění, musím se zmínit, že na některých keltských svatyních z obdélkových valů byly nalezeny až 36 metrů hluboké studně (Holzhausen u Mnichova). Hledali jsme ji také u Markvartic, ale bezvýsledně, dokonce s využitím geofyzikálního měření odporu půdy. Nalezli jsme sice některé podezřelé anomálie, ale ne všechny se podařilo archeologicky ověřit. Vida, mohl by to být úkol nové archeoložky jičínského muzea, kterou jsem na archeologický

studny. Dokonce na jednom stříbrném kotlíku, nalezeném jako válečná kořist až u dánského Gundestrupu, vidíme Kelta, jak drží člověka před obdélíkem, snad otvorem studně. Kdoví, zda Keltové svoje oběti ve studnách netopili... Účel keltské svatyně u Markvartic jako obětního místa a shromaždiště lidí při určitých událostech již mnozí badatelé v příkladech analogických objektů prokázali. Přesto zůstává mnoho nejasného. Možná, že by k objasnění přispěla náhoda. Jednou ráno si totiž pan Tábořský, rodák ze Hřmenína, vyšel do obdélkových valů vyfotografovat východ slunce. Slunce vychází přesně nad špičkou Veliše. Na tom by nebylo nic výjimečného, kdyby snímek nepofidil 21. 3., v den slunovratu, v den, kdy v celém keltském světě byly slaveny svátky zvané LUGNASAD. Vkrádá se otázka: nebyly markvartické valy také astronomickou observatoří?

Dr. Jiří Waldhauser, CSc.

Poloha keltské svatyně u Markvartic. (kroužek).

Rekonstrukce původního vzhledu keltské svatyně u Markvartic.